

ACC. N:R M. 15620:1-7.

Landskap: *H. allhand* Upptecknare: *Ivar Johansson, Vävöbacka*
Härad: *Viske* Berättare: *olika personer; se uppt. bladens*
Socken: *Vävö* Berättarens yrke: *bakare!*
Uppteckningsår: *1960* Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Nystan och hävvar. s. 1-7.

LUF 115.

18/1-61

utföras med olika hjälpsmedel. Tregel
använde man sig av en garnvinda
när det gällde större partier av garn som
skulle gå nystan. För mindre garnmäng-
der lade man härvan över ryggsåden
av ett par mot varandra från vända
stolar och nystade sedan upp garnet med
detta enkla hjälpsmedel. En person kunde
även hålla garnhärvan på sina utsträckta
armar medan husmodern nystade gar-
net.

Av härvan framgick hur mycket
garn den innehöll, då man vid upp-
läggningen av garnet på haspan mär-
kerade med en tråd för varje bund =
100 varv. Haspens omkrets var antingen
2½ eller 3 alnar.

Nysten och härvor

Enligt de utbräjade kvinnorna gjordes här på trakten endast nysten av färdigspunnet, härvat och tvättat ullgarn. Ullen spanns nämligen alltid strättad. Nystat ullgarn användes i huvudsak för stickning av olika klädesplagg samt för stoppning av strumpor, ventiler och andra plagg av ylle.

Ullgarn rullades till en garnkula på handen och sedan fortsatte man nystningen på ventilt sätt. Fingarn brukade man däremot nysta med en pappers-
sutt som underlag.

Nystningen av garnet kunde

15
15

Flårving

Det färdigspuenna garnet måste alltid anbringas i flårvor. Både ull och linsgarn tvättades sedan det var spunnet och lagt upp i flårvor. Linsgarnet laktes i lut eller behandlades med kalk. Därefter upphängdes garnet på särskilda garnstänger för att torka. Varje garnflårva var försedd med dels en bundtråd och dels en "rajetråd" för att kunna hålla ordentlig reda på garnmassan.

Flårvorna lades alltid så gott som alltid upp på en haspa. Blott i enstaka fall lindade man garnet i tunnprejjet och runt armbågen. Nest för att få lite stick- eller stoppgarn. Någon

beständ storlek på dylika härvor hade
man ej så.

Hundredstugor av typerna
1-4 för härvning av järn är så vitt
någon vet nu ej kända här i Väst.
Flaspar av typerna 5-6 användes här.
Feten var dock försedd med 6 armar
och på den ena av dessa var reven
placerad.

Under tiden man var syssel-
satt med att härra järnet placerade man
spinnrocksrullen på en s. k. spelte-
speta av järn eller en särskild haspel-
speta av trä.

Flasparens ena korsarm var
försedd med en utsågad rämma, vari kryck-
an var fästad och hölls i sitt läge med
en liten träpinne genom ett bordat hål

i överdelen av armen. Med denna an-
ordning kunde trycket fällas ner med
garnhärvan togs av haspans.

Som förut blivit omnämnt var
omkretsen på haspehårser i Värö an-
slutningen $2\frac{1}{2}$ eller 3 alnar.

Den färdiga härvas garninnehåll
angavs i bund. Varje bund markerades
med en bundtråd, som löpte kors och
tvärs genom hela härvan, som kunde
innehålla olika antal bund beroende
på garnets grovlek. Av finspunnet lin-
garn hade man upp till 10 bund i en
härva, snurs 5-7 till 8 bund.

Årsmärksredskap med klocka
förekom även i Värö. På en tavla med

visare kunde man då följa hur många
varv som härvats.

De olika garnredskapen tillverka-
des av snickarkunniga personer i Värö.
På gården Flottet i Bua tillverkades alla
garn- och vävredskapen av bonden
Anders Petter Berntsson, född 1829, död
1921.

Som hemgift borde flickan medföra
i det nya boet rock och haspa. (B. Nilsson)

I Värö var haspan den vanligaste
härningsmetoden.

På gårdar där man spann och
vövde måste alltid finnas en haspa,
annars fick man hos någon granne
läna ett dylikt redskap. (Bertha Nilsson)

Vid uppläggningen av en varpflöta måste, om man är osäker om garnmängden, varpen uppstås på en haspa. Garnet överföres då från en garnvinda till haspan. (Berta Nilsson)

Passiva kallas en mindre del av en garnhärva, i äldre tid delarna som varit bund. (Olina Johansson)

Flere varpflötar kallas här becke och användes i sammanhang när man satte upp en väv och becken placerades på garnbommen eller vävaren, som den benämndes här. (Berta Nilsson)